

• door Karel Remmelink

Jozef

(deel 1)

‘HET IS MIJ GOED, DAT IK VERDRUKT BEN GEWEST, OPDAT IK UW INZETTINGEN ZOU LEREN’, Ps 119:71.

**HIJ WORDT VERMELD IN DE GALERIJ VAN GELOOFSELDEN IN HEBREEËN ELF, MAAR DE ARGUMENTATIE VAN ZIJN GELOOF ZOU VAST NIET BIJ U OPGEKOMEN ZIJN. HIJ VOOR-
SPELDE DE TERUGKEER VAN ZIJN FAMILIE UIT EGYPTE. WE HEBBEN MOEITE MET EEN
POSITIEF OORDEEL OP HET PUNT VAN ZIJN ‘KLIKKEN’ OVER DE WANDADEN VAN ZIJN
BROERS, MAAR WIST U DAT ER STAAT DAT DAT ALLEEN DE KINDEREN WAREN VAN DE
SLAVINNEN VAN DE TWEE VROUWEN VAN JAKOB? JE KUNT HEEL GOED AANNEMELIJK
MAKEN DAT JOZEF MAAR ZES JAAR JONGER IS DAN RUBEN. STAAT DAT NIET OP GESPAN-
NEN VOET MET DE AANDUIDING DIE GEGEVEN WORDT, DAT HIJ VOOR ZIJN VADER EEN
‘ZOON VAN DE OUDERDOM’ WAS. KORTOM, GRAAG NEEM IK U MEE LANGS ENKELE
MINDER BEKENDE FACETTEN UIT HET LEVEN VAN DEZE WEL HEEL BIJZONDERE EN AAN-
SPREKENDE PERSOON UIT HET OUDE TESTAMENT.**

Jozef en Genesis

Genesis is de inleiding op de Bijbel. Een inleiding beoogt een korte aanduiding te zijn van wat in de rest van het boek wordt uitgewerkt. Deze typering kun je ook van het eerste bijbelboek geven. In de schepping vind je een beeld van het nieuwe leven dat God wil geven. Henoeh is het prototype van wandelen met God. In Abraham zien we contouren van iemand die leeft door geloof. Izaäk is in hoofdstuk 22 een schaduw van wat we later zien in het gaan naar Golgotha van de Vader en de Zoon. Jakob is iemand in wiens leven we heel veel herkennen van onze eigen levenspraktijk. In Jozef ten slotte zien we iemand die door een moeilijke weg de heiland van de wereld wordt. Al met al heel veel beeldspraak, vooral omdat die er zo sterk uitspringt. We lopen daarbij het gevaar alles alleen maar als beeldspraak te zien en er meer in te lezen dan de bedoeling is. Daar willen we ons voor hoeden. Bovendien zou dan veel van de lessen in deze hoofdstukken verloren gaan.

Jozef en Jakob

Jozef is de oudste zoon van de geliefde vrouw van Jakob, Rachel. Na een lange periode van onvruchtbaarheid vindt er toch nog een bevruchting plaats en wordt Jozef geboren. Het is evenwel voor zijn moeder niet voldoende om na jaren een gezond kind in de armen te mogen houden, want nu al roept ze uit: 'Moge de Here mij er nog een andere zoon bijvoegen'. Soms staan we versteld van de gedachten in het hart van onszelf en anderen, zelfs als we een grote zegen ontvangen lijkt het wel als of we nog niet genoeg hebben.

Ik denk dat Jozef een harde opvoeding heeft genoten. Hard in die zin dat alles wat de wereld toen kenmerkte hem al vroeg verontreinigde. Ik kan me nog herinneren hoe vies ik me voelde toen ik de eerste keer een schuine mop hoorde. Zoals gezegd, Jozef trok vooral op met de zonen van de slavinnen van de vrouwen van zijn vader. Jakob was bij zijn schoonvader ingetrokken en we mogen aannemen dat zijn huishouding de sfeer ademde van het leven dat daar geleefd werd. Afgoderij, hard werken, intriges enz. Ik kan begrijpen dat Jozef heel wat ter ore kwam en dat hij heel wat zag dat niet zo fraai was. Daarbij waren er ingewikkelde verhoudingen. Zijn halfbroers hadden moeders die slavinnen waren van zijn moeder. We nemen er een gedeelte uit het Nieuwe Testament bij, waar we een vergelijkbaar gedeelte vinden, namelijk dat van Hagar in Galaten vier. Beide categorieën worden er genoemd, de slavin en de vrije. Ze passen niet bij elkaar. Dat zien we ook hier in Gn 37:2b. Veel commentatoren hebben moeite met de duiding

van de betekenis. Is het echt klikken en dus een blijk van een nog niet volwassen Jozef, of is het een openbaar maken van zonden omdat je die niet kunt verdragen? Laten we beide uitleggingen overeind laten.

Jakob had Jozef meer lief dan zijn andere zonen, een tamelijk elementaire tekortkoming, zo lijkt me. Het gevolg laat zich raden. Zijn broers haten hem terwijl hij er toch niets aan kon doen. Bovendien gaf hij Jozef een bijzonder kleed, opnieuw een blijk van speciale gevoelens voor hem. Ik denk niet dat het een verstandige daad was van Jakob. God die alles weet, gaf Jozef toen al een droom. Toentertijd hechtte men veel waarde aan een droom en zocht men naar een betekenis. Die was zo duidelijk aanwezig en daarbij ook nog eens in tweevoud, dat Jozef zijn mond er niet over kon houden. Deze wel heel duidelijke aanwijzing over wat er zou gaan gebeuren wekte twee reacties, afwijzing en overpeinzing.

Als we Jozef zien als een beeld van de Heer Jezus, dan zien we in dit gedeelte toch wel heel duidelijk wat geschreven staat in Johannes één. Hij kwam tot de zijnen, zijn broeders en die namen hem niet aan, veeleer haatten zij Hem. Juist omdat Hij vertelde wat er ging gebeuren en welke plaats Hij daarin zou innemen.

Jozef en zijn broers

De broers hadden heel veel moeite met de liefde van hun vader voor diens zoon en met de positie van hogehand die hun broer kennelijk mocht innemen. Die aversie was zo groot dat ze er geen moeite mee hadden om hem te gaan doden. Als aanleiding worden vooral de dromen genoemd, zijn heerschappij over hen. Het verhaal van de boze landlieden uit Matteüs 22 vertelt op hoofdlijnen hetzelfde. Met andere woorden, we zien in het leven van Jozef en zijn broers iets doorschemeren van de Heer Jezus en zijn 'verwanten naar het vlees'. Hoe duidelijk is de overweging uit Gen 37:20; moord met voorbedachten rade. Later zien we dat financieel gewin een nog krachtiger drijfveer kan zijn. Geldzucht is dus inderdaad ook een wortel van dit soort kwaad 1 Tim 6:10. Het is goed ons te realiseren dat hier sprake is van zonen van Israël, een begin van 'volk van God'. Ik bedoel er mee te zeggen het hier niet gaat om barbaren maar om mensen die toch zouden moeten weten van de God van Abraham, Izaäk en Jakob. Of was dat besef helemaal weggeëbd? Zo kunnen normen en waarden in enkele generaties verloren gaan.

Hoe kan God het toelaten

Het probleem van 'God en het kwaad', 'waarom Hij niet ingrijpt' en 'als God liefde is', is oeroud. Asaf in Psalm 73 en ook Job werden er mee geconfronteerd, de laatste heel direct in zijn eigen leven. De strekking van de Bijbel is duidelijk, God is volmaakt in alles, door alles, altijd en overal, dus van eeuwigheid tot eeuwigheid. Toch is enige nuancering van ons onbegrip wel op zijn plaats. Worstelen we echt wel zo (in gebed) met die vraag, of zijn we zo afgestompt door de ladingen onrecht die door de media over ons worden uitgestort dat we achteloos verder leven? Zo in de trant van 'Het hoort er nou eenmaal bij, ik kan er ook niets aan doen en gelukkig treft het mij niet'. De graadmeters van onze naastenliefde zijn medelijden en zelfbeklag. Mensen die alleen maar over God en het kwaad spreken, spreken hoofdzakelijk goed over zichzelf en kwaad over God. Zij die met God over dit thema spreken doen het omgekeerde, ze spreken 'het kwade' over zichzelf en het goede van God. Van Jozef lezen we niets op dit punt. Het beeld ontstaat dat hij de les van de psalmist begreep, zijn omstandigheden vormden hem naar God toe. Om een uitstapje te maken naar de Heer Jezus, Heb 2:17, 18 heeft het over Zijn oefeningen die hem toerustten om de zijnen die verzocht werden te hulp te kunnen komen.

De ontkenning is toch
maar een tijdelijke ont-
kenning

Weerstand bieden

Jozef valt op in het huis van Potifar, deze slaaf heeft iets bijzonders. De vrouw van Potifar is er door geboeid, maar Jozef laat zich niet verleiden, hoewel zij het veelvuldig probeert. Ik heb grote bewondering voor Jozef, want zij sprak iedere dag weer tot hem. In zijn reactie geeft hij ook aan, dat ingaan op haar verzoek niet alleen zondigen tegen haar man is, maar ook tegen God. Hij bracht in praktijk God lief te hebben en ook de naaste, als zichzelf. Jozef moet zijn reinheid duur bekopen. Het bewijs van zijn onschuld, hij was gevlucht met achterlating van zijn mantel wordt in handen van deze boze vrouw het bewijs van Jozefs schuld. God belooft Jozefs deugdelijkheid ogenschijnlijk niet, Hij laat onrecht toe en grijpt niet in.

Anderzijds, Jozef wordt niet gedood, hij behoudt het leven. Hoewel de wereld hem dus had uitgekleeft tot een gewetenloze slaaf die niet vertrouwd is met vrouwen, blijft hij de man die zijn vertrouwen op God stelt. De Heer was met Jozef en Jozef was met de Heer. Het schijnt dat de Heer in de vervulling van Zijn beloften steeds verder van het doel afraakt. Wij denken dat het de verkeerde kant op gaat, maar om ons te verhogen voert Hij ons in de diepte. Om ons rijk te maken maakt hij ons arm.

In het licht der eeuwigheid

De Bijbel leert ons dat de glorieuze ontkenning voor Jozef een voorlopige ontkenning is. Ze ontleent haar waarde in het heenwijzen naar de definitieve ontkenning door de verlossing uit de banden van zonde en dood. Als we alleen met het oog op dit leven op God hoopten, dan waren we de ellendigste van alle mensen. Het einde van Hebreëen elf spreekt daarover. Christus heeft vele malen tijdelijke en aardse uitredingen gegeven, als een teken dat wijst naar de eeuwige verlossing door Zijn Geest en door Zijn bloed. In Joh 9 lezen we: 'Noch deze heeft gezondigd, noch zijn ouders, maar dit is geschied opdat de werken van God in hem geopenbaard worden'. De goddelijke zin van verlossing reikt verder dan de troon van Egypte, het land gekenmerkt door vreemdelingschap. Het gaat om de eeuwige troon van Christus, waarin de gelovigen zullen zitten om eeuwig met Hem te heersen. Met eerbied gesproken kan God zich permitteren om de speelruimte van de duivel te laten grenzen aan de dood en zelfs uit te zetten over de tijdelijke dood. De grens blijft de eeuwige dood. De tijdelijke dood grenst voor het geloof immers niet aan de eeuwige dood, maar aan de volheid van het eeuwige leven.

